

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen om energiunderstöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om energiunderstöd skall upphävas.

Propositionen utgör en del av den ändring av energistödssystemet genom vilken de finska stadgandena om beviljande av energistöd anpassas till de författningar om statligt stöd vilka har utfärdats på basis av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. Efter att lagen om energiun-

derstöd har upphävts skall den verksamhet som avses i lagen regleras med hjälp av statsbudgeten samt beslut som statsrådet utfärdar.

Propositionen ansluter sig till budgeten för 1996 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Inledning

EFTA:s övervakningsmyndighet ESA informerades våren 1994 om det finska energiunderstödssystemet, lagen om energiunderstöd (1607/91) samt handels- och industriministeriets beslut om handels- och industriministeriets företagstjänsts distriktsbyråers rätt att ge förbindelser om energiunderstöd (197/94) och handels- och industriministeriets beslut om villkoren för energiunderstöd (746/94) i samband med övriga stödprogram. I sitt beslut den 23 november 1994 lade ESA fram nödvändiga åtgärder och tog upp behovet av att göra författningarna om energiunderstöd klarare på så sätt att det normsystem som gäller syftet med energistödet, inriktningen av stödet, stödnivån och det sammanlagda beloppet av offentligt stöd fås att stämma överens med de bestämmelser som gäller statligt stöd i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna.

Vidare konstaterades det i det nämnda beslutet att Europeiska gemenskapernas lagstiftning om statsstöd skulle beaktas i de

nationella besluten om energiunderstöd från den 1 mars 1995. Finland måste få lagstiftningen om energiunderstöd att stämma överens med statsstödsbestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna senast den 1 januari 1996. Finland meddelade med ett brev från handels- och industriministeriet den 12 december 1994 att landet godkänner ESA:s beslut och vidtar nödvändiga åtgärder. De beslut som ESA har tagit är i enlighet med 172 artikeln i anslutningsakten i kraft sedan Finland har anslutit sig till Europeiska unionen, om inte EG-kommissionen beslutar något annat.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Energistödet är ett av statsmaktens medel för att uppnå målen med energipolitiken. Förbindelser om att bevilja energiunderstöd har kunnat ges inom ramen för den bevill-

ningsfullmakt som årligen har fastslagits i statsbudgeten. Med offentligt finansieringsstöd för energiinvesteringar har man försökt utöka energiförsörjningens självförsörjningsgrad och göra den mångsidigare, främja en ekonomisk och effektiv användning av energi samt ibruktageandet av miljömässigt sund och effektiv ny energiteknologi. Stödet har beviljats enbart i form av understöd sedan beviljandet av räntestöd upphörde efter år 1992.

Energiprojekten har långvariga effekter och kostnaderna för dem är ansevära. De risker som sammanhänger med genomförandet av ett energiprojekt framhåvs särskilt vid utvecklandet eller ibruktageandet av nya teknologier. Med hjälp av energistödet har de risker som sammanhänger med investeringarna i projekten minskats och arrangerandet av finansiering för projekten underlättats. Den offentliga finansieringen är vidare av avgörande betydelse när det gäller att få teknologin att förändras snabbare. Detta framhåvs speciellt i sådana projekt med vilka man eftersträvar bättre lösningar med tanke på miljön. Uppfyllandet av de förpliktelser som är en följd av internationella miljöfördrag förutsätter i flera fall att offentliga styrmedel används för att förpliktelserna skall kunna uppfyllas och de uppställda målen nås.

Åren 1985–1988 kunde understöd med stöd av lagen om främjande av inhemsk energiproduktion och av energisparande (858/84) beviljas för anläggningar som använde inhemskt bränsle, för anläggningar som utnyttjade andra inhemska energikällor, för företagens energisparande investeringar och investeringar som ansluter sig till tillvaratageandet av spillvärme samt för projekt där ny teknologi användes i de ovan nämnda objekten. Åren 1989–1991 kunde understöd med stöd av lagen om främjande av användningen av inhemska energikällor samt av energisparande och införande av ny energiproduktionsteknologi (1137/88) beviljas för anläggningar i vilka inhemskt bränsle användes, för ändringsarbeten som syftade till ökad eller fortsatt användning av inhemskt bränsle, för anläggningar som utnyttjade energi från andra inhemska energikällor, för energisparande investeringar och investeringar som anslöt sig till tillvaratageande av spillvärme samt för ny energiproduktionsteknologi oberoende av energikälla.

Det nuvarande energiunderstödsystemet

baserar sig på lagen om energiunderstöd. Med stöd av lagen kan understöd ges för investeringar och anordningar som främjar en effektiv produktion och användning av energi, investeringar som främjar en säker eller mångsidig energiförsörjning, investeringar som minskar de miljökador som beror på produktionen och användningen av energi, investeringar och anordningar som utnyttjar ny energiteknologi, investeringar som främjar utnyttjandet av inhemska energikällor, investeringar som främjar utnyttjandet av naturgas och andra bränslen i gasform samt för energiteknologiska utredningar som utförs i eller utanför Finland och som betjänar landets energiförsörjning, miljövard eller överföring av energiteknologi.

Med stöd av lagen om energiunderstöd har understöd kunnat ges för sådant byggande, sådana anordningsanskaffningar och utredningar vilka inleds eller där anordningsbeställningen görs åren 1992–2000. Investeringunderstöden uppgår till högst 30 procent av de godtagbara kostnaderna. För anordningarna och de investeringar som utnyttjar ny teknologi utgör understödet högst 50 procent av de godtagbara kostnaderna. Det understöd som ges för utförandet av en utredning kan uppgå till högst 80 procent av de godtagbara kostnaderna.

Lagen om energiunderstöd har ändrats tre gånger. Med en lag om ändring av 3 och 4 §§ lagen om energiunderstöd (1051/92) slopades kravet om att den som får understöd skall vara finsk medborgare samt höjdes understödsprocenten för investerings- och utredningsprojekt. Genom en lag om ändring av 3 och 8 §§ lagen om energiunderstöd (1086/93) kunde understöd också beviljas en hyrestagare till en anläggning och distriktsbyråerna reserverades en möjlighet att ge understödsförbindelser också för andra än mindre understöd. Med en lag om ändring av 7 § lagen om energiunderstöd (296/95) ändrades beloppet för dröjsmålsräntan så att det motsvarar räntelagen (633/82). Verkställigheten har preciserats genom beslut av handels- och industriministeriet. Handels- och industriministeriets beslut om villkoren för energiunderstöd definierar närmare understödets bruksändamål, storlek, ansökningsförfarandet, beslutet om och utbetalningen av understödet samt övervakningen av hur understödet används och skyldigheten att återbetala det. Handels- och industriministeriets beslut om handels- och industri-

ministeriets företagstjänsts distriktsbyråers rätt att ge förbindelser om energiunderstöd definierar omfattningen av befogenheterna för företagstjänstens distriktsbyråer när de ger förbindelser om energiunderstöd.

Åren 1991–1994 beviljades totalt 668 miljoner mark i understöd. Understödsförbindelser för investeringar och utredningar gavs enligt följande (milj. mk):

	1991 milj.mk	1992 milj.mk	1993 milj.mk	1994 milj.mk
Investeringar				
– sparande	12	11	26	29,5
– produktion	50	90,5	104	200
– annat	–	2,5	3	10,5
T o t a l t	62	104	133	248
Utredningar				
– sparande	–	16	16	29
– produktion	–	11	32	6
– annat	–	–	–	11
T o t a l t	–	27	48	46
Allt sammanräknat	62	131	181	294

I Finland har energistöd under de senaste åren främst använts för utredningar, besiktningar och kortvariga projekt. Denna utveckling kommer att öka i och med att anslagen minskar. I budgeten för 1995 var maximibeloppet för de understödsförbindelser som kunde avges 130 miljoner mark. I årets första tilläggsbudget minskades beloppet för understödsförbindelser till 70 miljoner mark. I förslaget till budget för 1996 har 60 miljoner mark föreslagits som belopp för fullmakterna.

Med stöd av lagen om energiunderstöd har understöd beviljats för mycket olika projekt. Föremål för understöd har t.ex. varit å ena sidan kraftverksprojekt vilkas investeringskostnader har uppgått till många hundra miljoner mark och å andra sidan energisparande investeringsprojekt och utredningsprojekt där projektens storlek i typiska fall har varit några hundratusen mark.

Till följd av projektens heterogenitet har stödbeloppet för de understöd som beviljats i hög grad varierat. I stora kraftverksprojekt har understödsprocenten i allmänhet varit mindre än 10 procent av de godtagbara kost-

naderna. Däremot har de understödsbelopp som beviljats för energisparande investeringar och miljöinvesteringar utgjort 20–30 procent av de godtagbara kostnaderna. I projekt som siktar till att utnyttja ny energiteknologi har understödsprocenten i vissa fall varit t.o.m. 50 procent av de godtagbara kostnaderna. Den genomsnittliga understödsprocenten för investeringsunderstöd var 14,3 procent år 1994.

Under de senaste åren har antalet energiunderstödsprojekt ökat kraftigt framför allt i och med att handels- och industriministeriets energisparande verksamhet har accelererat. I synnerhet utvecklandet av s.k. energibesiktningar har ökat antalet understödsprojekt. Med energibesiktning avses en helhetsbetonad utredning av energisparandet, där en byggnads eller industriprocess nuvarande energianvändning samt vilka åtgärder som behövs för att åstadkomma energisparande kartläggs. Medan besiktningens understöd år 1991 beviljades för färre än 50 projekt, var antalet projekt som fick understöd år 1994 hela 577 st.

Under de senaste åren har man vid beviljandet av stöd strävat efter att prioritera i synnerhet miljöprojekt och projekt med ny teknologi samt i anslutning till dessa s.k. kommersialiseringsprojekt. Målet med ett kommersialiseringsprojekt är uttryckligen att som en tillämpning av ny teknik åstadkomma en ny anordning eller funktion för marknaden. Den skall vara av nationell betydelse och tekniskt mycket bättre än motsvarande anordning eller funktion som finns sedan tidigare. För att åstadkomma en ny anordning eller tillämpning har t.ex. använts ett sådant upphandlingsförfarande där man har utlyst en tävling om utvecklandet av en ny produkt eller tjänst och vinnaren får en viss förstabeställning garanterad förutsatt att projektet lyckas. I dylika fall har stödet inriktats på administrering av projektet, sakkunnigtjänster i det skede då projektet fastslås, informering om resultaten och i några fall på investeringskostnaderna för den första tillämpningen.

2.2. Bedömning av nuläget

Stöd från statsmakten behövs fortsättningsvis som ett medel för att genomföra av energipolitiken. Energiunderstöden utgör också en del av åtgärdsutbudet i vissa na-

tionella energipolitiska program, såsom programmet för främjande av bioenergi, energisparprogrammet och programmet för främjande av vindkraft. I enlighet med dem bör det statliga stödet i fortsättningen inriktas på utvecklandet och ibruktagandet av ny miljömässigt sund teknologi.

EU har ingen lagstiftning som direkt gäller energistöd och till denna del är regleringen splittrad i dagens läge. De centrala bestämmelserna finns i artiklarna 92–94 om statsstöd i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. EG-kommissionen har dessutom gett tolkningsanvisningar om godtagbarheten av stöd med olika objekt. I fråga om energistöd har dock inga separata tolkningsanvisningar getts, utan på det tillämpas främst de horisontala stadgandena om miljövårds-, investerings- samt forsknings- och utvecklingsstöd. Inom EU intar de program som är bundna till mål och tid en central roll. Som exempel på sådana program med anknytning till energibranschen kan nämnas THERMIE-, JOULE-, SAVE- samt ALTENER-programmen. I flera fall är ett villkor för att EU-finansiering skall beviljas för ett projekt att det finns inhemsk finansiering för det. För energiprojekt är det möjligt att få finansiering också från EU:s strukturfonder. För att finansiering från EU:s strukturfonder skall kunna utnyttjas förutsätts en motsvarande nationell satsning.

Vid en jämförelse med det energiunderstödsystem som gäller i Finland idag finns det skillnader i definieringen av EU:s stöd, av de objekt som kan få stöd och av stödförutsättningarna. För att systemen skall kunna sammanjämkas på ett sådant sätt att de finska nationella synpunkterna så väl som möjligt kan tryggas, förutsätts att ett system som är tillräckligt flexibelt och vid behov reagerar snabbt på ändringsbehov kan införas. För flexibilitet talar i synnerhet skyldigheten att få de finska stadganden som gäller energistödssystemet förenhetligade med EU:s statsstödsregler. Det är viktigt att försäkra sig om att inga finansieringsmöjligheter i detta skede i onödan utesluts som en följd av att systemen är så olika.

I dagens läge styrs understödspraxis i Finland med lagen om energiunderstöd. Gällande lag står i strid med EU:s statsstödsregler. Behovet av ändring ökar också i och med att en reglering på lagnivå har visat sig vara ett osmidigt och tungt medel vid styrningen av energipolitiken. Man har varit

tvungen att ändra lagen ofta. Arten av de projekt som skall understödjas har också ändrats. Tyngdpunkten har förskjutits i riktning mot stödande av projekt som till markbeloppet är mindre. De stora utbetalningarna som fördelas på flera år har minskat och i samma riktning den allt mindre bevillningsfullmakten i budgeten torde verka också i fortsättningen.

Regleringen måste ändras i synnerhet i fråga om syftet med energistödet, inriktningen av stödet, stödnivån och totalbeloppet av det offentliga stödet. De projekt som skall få stöd skall klart kunna delas in i projekt som gäller energisparande och förnybara energikällor, icke-förnybara energikällor samt forskning och utveckling. Maximibeloppet för det stöd som beviljas skall sänkas från nuvarande. Maximibeloppet för det tillåtna stöd som beviljas investeringsprojekt inom EU är i allmänhet 30 procent. För utvecklingsprojekt är maximibeloppet dock 50 procent. Inom EU gäller program för en viss tid med vilka undantag har gjorts från stadgandena om maximistödbeloppet. Nationella undantag är möjliga, ifall EG-kommissionen har godkänt dem. Totalbeloppet av den offentliga andelen av stödet får inte överskrida de begränsningar som gäller för ett enskilt projekt eller program.

Energistöd kan årligen beviljas endast inom ramen för den bevilningsfullmakt som har fastställts i statsbudgeten. Stadganden om fullmaktsförfarandet ingår i lagen om statsbudgeten (423/88). Det stadgande som gäller beviljandet av understöd enligt lagen om energiunderstöd har separat från statsbudgeten ingen självständig betydelse sedan lagen om statsbudgeten trädde i kraft. Följaktligen kunde lagen om energiunderstöd upphävas såsom onödig. I enlighet med propositionen skall energiunderstödsverksamheten och beviljandet av energistöd därför i fortsättningen regleras med hjälp av statsbudgeten samt beslut av statsrådet. Motsvarande exempel på ett beslutsförfarande i fråga om beviljandet av offentligt stöd, vilket grundar sig på ett beslut av statsrådet, finns redan.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Målet med propositionen är att göra energistödsfinansieringen klarare och stödsyste-

met flexiblaré. Ett allmänt mål är också att anpassa stödsystemet så väl som möjligt till de bestämmelser om statligt stöd som ingår i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna.

Det centrala målet med det nya energistödssystemet skall vara att främja utvecklandet av energiekonomin i en gynnsammare riktning vad gäller konsekvenserna för miljön, att göra det möjligt att snabbare ta i bruk ny teknologi samt att rent allmänt öka säkerheten inom energiförsörjningen och göra den mångsidigare.

Den nuvarande lagen om energiunderstöd föreslås bli upphävd som en del av reformeringen av energistödssystemet. Det föreslås att lagen skall ersättas med ett statsrådsbeslut om allmänna villkor för beviljande av energistöd.

4. Propositionens verkningar

Propositionen har inga statsekonomiska eller organisatoriska verkningar.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts utgående från den promemoria som den av handels- och industriministeriet tillsatta arbetsgruppen för utvecklande av energistödet avlät den 8 juni 1995 (handels- och industriministeriets duplek 16/1995). Arbetsgruppen har under arbetets gång hört olika sakkunnigparter.

Propositionen har beretts i samarbete med finansministeriet.

6. Andra omständigheter som har inverkat på propositionen

I förslaget till energistödssystem har de krav som fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna ställer på stödssystemet beaktats.

Enligt fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna är utgångspunkten att statsstöd som snedvrider den internationella handeln är förbjudna. Det centrala då det gäller frågan om huruvida stöd är tillåtet eller ej är att bedöma vilka effekter stödet har på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna. Användningen av statligt stöd har dock godkänts i flera fall inom EU. Användningen av stöd har bundits bl.a. vid olika energiprogram, där de tillåtna stödnivåerna kan vara t.o.m. mycket höga.

För energistödssystemet i fråga skall godkännande av EG-kommissionen fås innan det tillämpas. Enligt fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna skall varje nytt stödprogram anmälas till EG-kommissionen.

7. Ikraftträdande

Propositionen ansluter sig till budgeten för 1996 och är avsedd att bli behandlad i samband med den. Lagen föreslås träda i kraft så snart den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

L a g

om upphävande av lagen om energiunderstöd

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 20 december 1991 om energiunderstöd (1607/91) jämte ändringar.

2 §
Denna lag träder i kraft den 199 .
En förbindelse om understöd som har

getts med stöd av lagen om energiunderstöd eller lagen den 23 december 1988 om främjande av användningen av inhemska energikällor samt av energisparande och införande av ny energiproduktionsteknologi (1137/88) förblir dock i kraft. På ett beslut med vilket en sådan förbindelse har getts tillämpas den lag som gällde vid den tidpunkt då beslutet fattades.

Helsingfors den 22 september 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Handels- och industriminister *Antti Kalliomäki*